

SKLAD VJERE I ZNANOSTI Znanost i vjera bok uz bok

Autor **Glas Koncila** - 1. lipnja 2018.

Foto: Shutterstock | Prava znanost traga za Istinom

Suvremeno okruženje u kojem živimo karakterizira izniman napredak znanosti. Ona nam je u različitim smjerovima i na različitim područjima pružila mnogo mogućnosti koje ljudi prije samo nekoliko desetaka godina nisu mogli ni zamisliti. No uz mnogo dobrog znanost nam je donijela i mnogo odgovornosti. A tu već ulazimo na područje morala i etike, na kojem se svaki znanstveni napredak mora vezati i uz poštivanje svakoga čovjeka i njegova dostojanstva. Zato znanost i u svojem napretku uvijek mora biti u službi promicanja cjelovita čovjeka koji se njezinim dostignućima koristi na ispravan i moralno prihvatljiv način. A takvu je čovjeku potrebna i vjera i duhovnost. Upravo smo se zato u ovom broju odlučili pisati vam o odnosu znanosti i vjere, to jest o znanosti sa i bez religije.

Iako se ponekad u javnosti nameće stajalište da su znanost i vjera u proturječju, duhovnost i znanost nisu na suprotnim stranama. Da je to istina potvrđuje i sama povijest Crkve koja je prva poticala napredak znanosti, pokretala sveučilišta, otvarala knjižnice i škole, što čini i danas. Osim te teme, pišemo vam i o tome koji su poznati znanstvenici svojim životom, znanstvenim istraživanjima i postignućima slavili Boga. No naša su tema i oni koji se slijepo pouzdaju u znanost, zbog čega je sve veće oslanjanje na novi znanstveni scijentizam koji neki čak nazivaju i novim ateizmom. Tako mnogi koji su vođeni samo znanošću iskoriste svoje znanje na pogrešan način, a to za posljedicu ima sve neprihvatljivija sredstva za ubijanje, odnosno opasnije ratove.

Moramo imati na umu da znanost može ponuditi mnoga rješenja i izliječiti bolesti, no za probleme koji se dogode kad znanost utihne i nema odgovora rješenja može ponuditi samo Bog.

Sklad vjere i znanosti

Kao što smo već više puta istaknuli, iako možda naizgled proturječni, duhovnost i znanost ne moraju stajati na suprotnim stranama. Rad i istraživanja u znanosti ne umanjuju vjeru, isto kao što vjera ne stoji na putu ljudima koji se žele posvetiti znanosti. Čovjek kroz vjeru može dobiti snagu i ideju koja mu pomaže u njegovu znanstvenom radu i preko koje se istodobno razvija kao osoba u oba područja.

Koristimo kolačiće (eng. „cookies“) za pružanje boljeg korisničkog iskustva. Nastavkom pregleda web-stranice slažete se s izjavom o privatnosti.

Kao što smo već više puta istaknuli, iako možda naizgled proturječni, duhovnost i znanost ne moraju stajati na suprotnim stranama. Rad i istraživanja u znanosti ne umanjuju vjeru, isto kao što vjera ne stoji na putu ljudima koji se žele posvetiti znanosti.

Jedan od najvećih umova Albert Einstein jednom je prilikom rekao da je »znanost bez religije hroma, a religija bez znanosti slijepa«. Ta rečenica lijepo opisuje sklad u kojem se znanost i duhovnost mogu nadopunjavati i skupa napredovati. Slično Einsteinu razmišljao je i Isaac Newton, koji je također u svojoj znanosti veličao Boga. Istom se mišlju vodio i veliki fizičar Max Planck i mnogi drugi.

Kako je napisao Lucas Ioannes, znanstvenik i vjernik, znanost i vjera su komplementarne. Svoju tvrdnju potkrijepio je i izjavom pape Pia X. koji je objasnio kako se vjera i znanost nadopunjuju: »Na prvom se mjestu mora držati da je objekt jedne potpuno različit od objekta druge i od njega odijeljen jer

se vjera bavi isključivo stvarju za koju znanost tvrdi da je u sebi nepoznatljiva. Dakle potpuno im je različito područje dodijeljeno: znanost je sva u stvarnosti pojava, u koje vjera uopće ne zalazi; ona se naprotiv bavi božanskom stvarnošću koja je znanosti potpuno nepoznata. Iz toga se izvlači zaključak da između vjere i znanosti ne može nikada doći do razdora jer ako svaka od njih drži svoje područje, ne će se nikada moći susresti, pa stoga ne može među njima ni doći do proturječnosti.«

Mnogi smatraju ili da vjera mora biti podređena znanosti ili da se znanost mora podrediti vjeri, ali to nije ispravno stajalište. Iz takvih razmišljanja proizlaze sukobi i potiče se netrpeljivost koja još više odvaja i čini pristrane pobornike čiste znanosti bez vjere i pobornike vjere koja potpuno isključuje znanost. I duhovnost i znanost imaju svoje istine koje, ako se interpretiraju i shvate na ispravan način, ne prkose jedna drugoj, nego se međusobno jačaju i učvršćuju. S tim stajalištem treba promatrati sva znanstvena istraživanja i nova otkrića jer su i ona došla i dolaze od Boga.

Mladi u ozračju suvremene kulture

Suvremeno okruženje u kojem živimo obilježeno je tehnološki visokorazvijenim svijetom. A dio su toga društva i brojni kršćani, osobito mladi kojima se kroz prizmu znanosti propagira ideja takozvane »neutralne« kulture koja im zamagljuje pogled na prave životne vrijednosti. Razvijajući se u takvoj kulturi, suvremeni je čovjek postupno izgubio ili gubi svoj smisao. Zato je u posljednjih 20 godina objavljen zamjetan broj istraživanja o odnosu religije i znanosti.

Suvremeno okruženje u kojem živimo obilježeno je tehnološki visokorazvijenim svijetom. A dio tog društva su i brojni kršćani, osobito mladi kojima se kroz prizmu znanosti propagira ideja takozvane »neutralne« kulture koja im zamagljuje pogled na prave životne vrijednosti.

Naime, razvoj suvremene znanosti otvara mnoge mogućnosti i pitanja, ne samo u smislu općih društvenih, kulturnih i ekonomskih promjena, nego i u smislu promjena u izgradnji ljudskoga identiteta i vjerovanja. Mladi su tu pogotovo izloženi mnogim razmišljanjima koja proizlaze iz raznih znanstvenih otkrića i teorija, među kojima ima i onih koje im sugeriraju da im vjera i duhovnost nisu nužni za život. Zato se može zamijetiti kako mladi imaju određene poteškoće u tom odnosu. Tomu u prilog govore i rezultati istraživanja dr. sc. Valentine Mandarić. Ona upućuju na to da mladi na našim prostorima imaju vjersko opredjeljenje, ali istodobno pokazuju sve izraženiju tendenciju da vlastitu vjeru žive izvan institucije, odnosno izvan Crkve. Većina mladih izjašnjava se religioznom, odnosno katolicima, a opet se nikada kao danas nije događalo takvo udaljšavanje mladih od Crkve, posebno nakon primanja

sakramenta potvrde. U mnogih mladih koji se osjećaju dijelom Crkve uočava se velik raskorak između životnoga iskustva i prihvaćanja nauka koji Crkva naviješta. Autorica navodi da se mladi smatraju religioznima, a opet mnogi podupiru kontracepcijska sredstva, umjetnu oplodnju, pa čak i pobačaj. S druge strane, mladi još uvijek u Crkvi vide važnoga i aktivnoga čimbenika u rješavanju gorućih društveno-socijalnih problema, ali Crkvu ne vide kao važnoga partnera znanosti

Jednako tako, nije nam teško primijetiti da suvremeno društvo u kojem živimo karakterizira stalna potraga za srećom i istinom. Djeca se rađaju u složenom tehnološki visokorazvijenom svijetu i imaju mnogo, pa i previše informacija za koje još nisu ni dovoljno spremna ni dovoljno zrela. Umjesto da im u tome pomogne, današnja im kultura nudi model čovjeka koji odbacuje sve što je razumom neshvatljivo i što ga nadilazi te je kao takav bitno osiromašen u odnosu na viđenje čovjeka kako ga zamišlja i predlaže Crkva. Jer, htjeli si to priznati li ne, potpun i ostvaren čovjek svoje znanje ne crpi samo iz razuma, nego i iz božanske objave.

Dva reda spoznaje istine

Kada se govori o pitanju odnosa vjere i znanosti, kao dominantna paradigma kroz koju se taj odnos nastoji shvatiti nameće se koncept konflikta i nemogućnosti kohabitacije vjere i znanosti. No objekt vjere i objekt znanosti nisu istovjetni. Znanost se bavi onim što je spoznatljivo ljudskim osjetilima, a vjera na jasan način čini korak dalje od toga i ulazi u područje transcendentalnoga. Ako vjera i znanost ostaju unutar vlastitih okvira, tada i ne može doći do konflikta ili prijevora među njima.

Drugi vatikanski koncil u pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu »Gaudium et spes« naglasak stavlja upravo na takvo razlikovanje. »Postoje dva reda spoznaje, koji su različiti, tj. vjere i razuma«, stoji u konstituciji, a »Crkva se ne protivi tomu da se umjetnost i znanost, svaka u svom djelokrugu, služe svojim načelima i svojom metodom«. Priznanjem te opravdane slobode Crkva potvrđuje zakonitu samostalnost kulture, a posebice znanosti, naglašava »Gaudium et spes«. Da znanost i vjera nisu u neizbježnom odnosu konflikta objašnjavaju i drugi važni dokumenti Katoličke Crkve. Tako papa Ivan Pavao II. encikliku »Vjera i razum« (*Fides et ratio*) započinje idejom da su vjera i razum dva krila kojima se ljudski rod uzdiže k promatranju istine. »Sam Bog je pak onaj koji je usadio u srca ljudi nastojanje da spoznaju istinu i da najposlije ipak spoznaju i njega kako bi spoznavajući i ljubeći njega prispjeli isto tako k punoj istini o samima sebi«, nastavlja Ivan Pavao II. U enciklici sada sveti papa izravno se obratio i znanstvenicima riječima: »Onaj koji se bavi znanostu sasvim je svjestan da istraživanje nikad ne prestaje, čak ni onda kada se tiče nekog ograničenog dijela svijeta ili čovjeka. Ono ga naime upućuje u smjeru onoga što se nalazi ponad neposrednih predmeta studija, to jest prema pitanjima koja otvaraju pristup k otajstvu.« Dakle, znanosti i vjeri nije predodređen konflikt. Jer prava znanost, ona koja traga za istinom, ne može biti u proturječju s vjerom.

Foto: Shutterstock | Znanost i vjera međusobno se nadopunjuju

»Bog je kriv za sve«

Znanost je do današnjega dana iznimno napredovala, a opet nije svemoguća. Pružila nam je mnogo mogućnosti koje ljudi prije nekoliko desetaka godina nisu mogli ni zamisliti, a kamoli oni koji su zemljom hodali prije nas. No uz mnogo dobrog, stvari dobivene znanostu donijele su nam i mnoge odgovornosti kako bismo ono što nam je dano mogli upotrijebiti u dobre svrhe. No kad ljudski um i djelovanje Zloga odluče drukčije, stvari krenu po zlu.

Foto: Shutterstock | U najtežim trenucima prepustite Bogu svoje brige

Svijetom se najglasnije šire vijesti o novim ratovima, ubojstvima, mučenjima, smrti mladih ljudi itd. I tada se počinju postavljati mnoga pitanja. Kako se to sve događa ako je Bog čisto dobro? Zašto Bog, ako je svemoćan, ne želi pomoći potrebitima? Zašto se sve to zlo moralo dogoditi baš meni? I nakon mnogih razmatranja u dubini naših misli dolazimo do zaključka: »Bog je kriv, ne želi nam pomoći.« U takvim se trenucima i oni koji su gorko nijekali njegovo postojanje ipak odluče optužiti i okriviti Svemogućega. Jer nije bitno to što i mi imamo svoj udio u događanjima oko nas, što prste u svemu oko nas ima i »otac laži«, jer tako je najlakše –

namijenio mnoge stvari koje danas siju smrt, nego su one iskorištene na pogrješan način. Mi ne shvaćamo ili jednostavno ne želimo shvatiti da Bog svakim danom sve više daje ljudima, ali i sve više traži. On nas želi u borbi protiv Zloga koji pokušava zavladata ovim svijetom, kad se u raj u već »nije mogao nametnuti«.

Zato moramo shvatiti: Bog jest svemoguć, ali dana nam je velika odgovornost i moć. Znanost može ponuditi mnoga rješenja, izliječiti bolesti, prekinuti ratove, udahnuti ono božansko na zemlju. No na probleme koji se dogode kad znanost utihne rješenja može ponuditi samo Bog. Prije nego što se spomenemo Onoga kojega smatramo krivcem, valjalo bi samo reći: »Isuse, misli ti i budi nam na pomoć.« Jer riječ Božja ostvarit će se i ovisno o našem trudu i nastojanju, nekome će donijeti spasenje, a nekome osudu.

Vjera ne smije biti »stigma«

Veliki ljudi, »povijesne veličine«, sinonimi su napretka čovječanstva, a njihova imena »urezana« su u naše pamćenje – Kristofor Kolumbo, Isaac Newton, Albert Einstein i Nikola Tesla samo su neki od njih. I dok se u njihovim biografijama ističu njihova najveća postignuća, kada je u pitanju njihova vjera, silan je trud da ju se sakrije – kao da je biti vjernik nešto nazadno, sve u pokušaju da se diskreditira istina da »ljudi od Boga« mogu biti i »ljudi od znanosti«.

Jedan od najvećih »vjernika znanstvenika« za kojega se gotovo redovito skriva da je bio ne samo vjernik, nego i zaređen čovjek je Ruđer Bošković, u prvom redu isusovac, a zatim i znanstvenik poznat po svojem radu na područjima matematike, fizike i astronomije. Također je malo poznato da je Gregor Mendel, kojega se smatra ocem moderne genetike, bio augustinac. On je istraživao nasljedne osobine biljaka i među ostalim imenovao određene osobine koje se pojavljuju kod potomaka dominantnim i recesivnim. Nikola Kopernik, astronom i fizičar koji je postavio heliocentrični sustav, također je bio vjernik. Crkva je njegovu teoriju u tom vremenu odbacila zbog manjka znanstvenih dokaza, a ne zbog krivovjerna. Valja istaknuti da su i dvojica fizičara koji se smatraju jednim od najvećih u povijesti, Isaac Newton i Albert Einstein, također bili vjernici. S radom Isaaca Newtona, kojega se smatra nevjerojatno originalnim teoretičarem znanosti, upoznali smo se još u osnovnoj i srednjoj školi učeći o optici, njegovim trima zakonima, gibanju i sili, čija je jedinica imenovana njemu u čast. Općenite informacije o radu Alberta Einsteina malo komu nisu poznate – ikoničnu formulu » $E = mc^2$ « mnogo smo puta vidjeli u medijima, kao i u brojnim udžbenicima. U ovom kontekstu posebno je zanimljiv jedan njegov citat: »Mislim da je znanost bez religije hroma, a religija bez znanosti slijepa«, kroz koji možemo tumačiti i temelj ovoga teksta – religija i znanost nisu u suprotnosti, nego su dva dijela koja se međusobno nadopunjuju. Vjera ni na koji način ne smije biti nešto što diskreditira velike znanstvene umove, nego dapače, pokazatelj različitosti pristupa znanosti i međusobne tolerancije.

Novi znanstveni scijentizam

Kako bismo shvatili pojam scijentizma, trebamo ga definirati. Prema stranicama koje se bave filozofijom i teologijom, scijentizam se definira kao »ideologija koja izdiže znanost iznad ostalih tumačenja života«. Za tu je ideologiju karakteristično pretjerano povjerenje u metode prirodne znanosti. Također, treba istaknuti da unutar scijentizma postoje dvije struje. Jaki/tvrđi scijentizam smatra da je empirijska znanost jedini izvor našega znanja o svijetu. Međutim slabi/blagi scijentizam tvrdi da je empirijska znanost zasad najbolji izvor racionalnih vjerovanja. Osim toga, časopis »Vijenac« piše da je scijentizam utemeljen na nekoliko stupova: racionalizam, empirizam, pozitivizam i utilitarizam.

Kako bismo shvatili pojam scijentizma, trebamo ga definirati. Prema stranicama koje se bave filozofijom i teologijom, scijentizam

Sve veće oslanjanje na znanost neki nazivaju i novim ateizmom. Mnogi smatraju da se taj fenomen dogodio upravo na početku 21. stoljeća. Scijentizam je usmjeren na to da prirodne znanosti konačno dokažu da nema Boga. Želi se dokazati da je religija prevladana i da je praznovjerna. Osim toga, religija je predstavljena kao izvor svakoga zla u društvu.

Koristimo kolačiće (eng. „cookies“) za pružanje boljeg korisničkog iskustva. Nastavkom pregleda web-stranice slažete se s izjavom o privatnosti.

Slazem se

Izjava o privatnosti

***znanost iznad ostalih
tumačenja života.***

Prema pobornicima scijentizma, znanost se može proširiti i na područja koja ne pripadaju znanosti. Taj pokret želi sve pretvoriti u nešto mjerljivo i opipljivo i to je jedina odrednica objektivnosti. Sve što se znanstveno istražuje mora biti predvidljivo i pod kontrolom. Mnogi su postavili pitanja u vezi s umom te našim razmišljanjima i osjećajima. Kako njih pretvoriti u nešto mjerljivo? Kako se mjere moralni osjećaji? Kako to da postoji sam koncept religije? Mnogi novi atesti stoga će tvrditi da vjera nema znanstvene osnove i tako će degradirati sve one koji vjeruju.

Na kraju trebamo se zapitati ne osiromašuje li onda scijentizam znanstvenu raspravu i promišljanja?

Priredili: **M. Erceg, L. Glasnović, F. Hrnčić, M. Labaš, N. Lednicki, Z. Medak**

Ovaj ste tekst mogli prije vidjeti u novinama nego ovdje.

pretplatite se

tiskana i digitalna izdanja

